

MLADINSKI RAZISKOVALNI TABOR ROGLA 2017

Tabor v organizaciji Zveze za tehnično kulturo Slovenije (ZOTKS) in Občine Zreče in ob podpori Društva ljudske tehnike Zreče, podjetja Unior, d. d. Program Turizem, Sklada za naravo Pohorje in Zavoda za varstvo kulturne dediščine Slovenije, OE Maribor, je potekal od 2. 7. do 8. 7. 2017 na tradicionalni destinaciji na Rogli. Tabora se je udeležilo enajst mladih raziskovalcev, ki so svoje raziskovalne interese nadgrajevali v štirih raziskovalnih skupinah: geološki, botanični in ornitološki, v okviru tabora je bila letos kot prvič uvrščena arhitekturna skupina. Vremenske razmere so tudi omogočile izvedbo nočnega lova na metulje. V času tabora je bilo poskrbljeno tudi za dodatne aktivnosti in potopisna predavanja. Ponovno je bila izvedena poldnevna delavnica peke kruha na kmetiji Črešnar v Boharini. Delo na letošnjem taboru je Dušan Kotnik iz Društva ljudske tehnike Zreče ponovno zabeležil na filmsko kamero.

Slika št. 1: Udeleženci tabora (foto: Dušan Kotnik)

Geološka skupina se je pod mentorstvom Viljema Podgorška najprej seznanila z osnovami geološke karte, geološko literaturo o Pohorju in rezultati dosedanjega dela v sklopu raziskovalnih taborov na Rogli. Prav tako se spoznali z načini odvzema vzorcev kamnin na terenu in njihovim evidentiranjem ter kasnejšim prepariranjem ter določanjem. Terensko delo se je izvajalo na različni lokacijah na ozemlju Občine Zreče.

Udeleženci so pregledali aktivne kamnolome v Stranica in Črešnar v Boharini. Pregledali so tudi širše območje Rogle, predvsem v smeri proti razglednemu stolpu in Lovrenškim jezerom. Za omenjeno območje je značilno, da pravih golic ni mogoče najti, kar geološka raziskovanja nekoliko otežuje. Tukaj jih je predvsem zanimalo, kje natančno se nahaja stik metamornih in magmatskih kamnin. Podrobno so preiskali celotno brežino ob cesti iz Rogle v Mislinjo. To območje smo v sklopu tabora

proučevali že tretje leto, saj erozija razkritega pobočja lahko ponudi nove najdbe. Zbrane primerke so udeleženci nato preparirali ter določili vrste kamnin, mineralov in fosilov. Potrebno je omeniti, da so letos fosile nabirali samo v kamnolomu Stranice. Zbrane primerke so pred zaključno predstavitevijo dela na taboru tudi razstavili, nekaj pa so si jih udeleženci lahko odnesli domov in tako nastajajo zametki novih zbirk kamnin, mineralov in fosilov.

V času tabora so si ogledali pregrado na Sopočnici pri hotelu Pod Roglo, kjer so v vrhnji del podpornega zidu vgrajene kamnine Pohorja. Prav tako so se seznanili z zbirko kamnin, mineralov in fosilov v hotelu Planja, ki je nastala kot rezultat dela na preteklih taborih.

Kot posebnost so udeleženci letos izpeljali iskanje zlatih luskic iz proda reke Drave. Material je že delno prečiščen iz okolice naselja Zlatoličje prinesel s seboj mentor. Udeleženci so nato drobir dokončno očistili in prav tako so si najdene zlate luskice z veseljem odnesli domov.

Slika št. 2: Geološka skupina pred začetkom terenskega dela (foto Srečko Štajnbaher)

Ornitološka skupina je v času tabora popisovala ptice na Rogli in v njeni okolici na nadmorski višini nad 1.000 metrov. Opazovali so 36 vrst, za katere lahko rečemo, da na tej višini tudi gnezdiijo. Med pogoste vrste so uvrstili, na primer, meniščka, rumenoglavega kraljička, belo pastirico, šmarnico, liščka in ščinkavca, med redke pa malega skovika, rdečeglavega kraljička in navadno postovko. V primerjavi z lanskim letom se je na Rogli povečalo število gnezdečih brinovk, ki v Sloveniji velja za redko gnezdilko. Mentor skupine je bil Milan Vogrin.

Slika št. 3: Zaključno poročilo ornitološke skupine (foto: Milan Vogrin)

Botanična skupina je preučevala rastline Rogle na Pohorju. Značilnosti pohorskega gozda so najprej spoznavali v gozdnem rezervatu Greben Rogle, vrh katerega stoji tudi razgledni stolp. Po poti so spoznavali različne družine cvetnic – zvončičevke, metuljnice, klinčnice, ustnatice, nebinovke, radičevke, kobulnice, kukavičevke, ostričevke ... Spoznavali so kisloljubne rastline, saj gozd na Rogli sestavlja večinoma smreka (*Picea abies*). Bukev (*Fagus sylvatica*) so namreč do konca 19. stoletja skoraj v celoti posekali in les porabili v tedanjih glažutah in oglarskih kopah. Smrekov gozd so raziskovali tudi na Osankarici v gozdnem rezervatu Pohorski bataljon, kjer so se seznanili s pojmom 'zelene sence'.

Značilno barjansko rastlinstvo so preučevali na barju Ostruščica, ob Lovrenških jezerih in ob Črnem jezeru. Spoznali so rastline mokrišč in barij ter nekatere ombrotrofne vrste. V okolici barij so preučevali tudi mahove in praprotnice ter se tako spoznali tri glavne skupine praprotnic – lisičjake, preslice in prave praproti. Dihotomne določevalne ključe (*Mala flora Slovenije*) so se učili uporabljati tudi na močvirnem travniku spodnje postaje sedežnice Mašinžaga.

Rastline ruderalnih rastišč so preučevali v kamnolomu Stranice in na nasutju odpadnega gradbenega materiala v bližini hotela ob glavni cesti na Roglo. Seznanili so se s pojmom pionirskih vrst in tujerodnih vrst, saj je ob cesti na Roglo večji sestoj mnogolistnega volčjega boba, ki je invazivna tujerodna vrsta.

V kamnolomu so nabrali tudi več zdravilnih zelišč, ki so jih uporabili kasneje pri izdelavi naravne kozmetike in čajev.

V jezerih, mlakah in potokih so vzorčili vodo in jo analizirali za vsebnost nitratov, trdoto, pH in vsebnost klora. Analizirali so enajst vzorcev vode. Vode z visokih barij so imele najnižjo trdoto in pH, bazenska in vodovodna voda pa povišano vsebnost klora.

Iz nabranih zelišč so pripravili čaje – metarina dušica (*Thymus sp.*), meta (*Mentha sp.*), našli so tudi vse tri rastline, ki so sestavine čaja KRT – kopriva (*Urtica dioica*), rman (*Achillea millefolium*), trpotec (*Plantago lanceolata*). Nabrali so tudi liste širokolistnega trpotca (*Plantago lanceolata*), šentjanževke (*Hypericum perforatum*) in materino dušico in jih čez noč macerirali v kokosovem olju. Naslednji dan so pripravili zeliščno mazilo, ki se ga lahko uporablja za hitrejše zdravljenje manjših opeklin in pikov žuželk. Iz osnovnih sestavin so po hladnem postopku izdelali trdo milo. Uporabili so NaOH, palmovo in kokosovo mast, olivno olje z namočenimi ognjičevimi cvetovi ter dodali mešanico dišavnih olj 'zeliščni vrtniček', naravna sljudna barvila in posušene cvetne lističe ognjiča za dekoracijo. Mlade raziskovalke so bile pod mentorstvom Helene Lesar.

Slika št. 4: Tudi priprava kozmetike je lahko zelo zanimiva (foto: Srečko Štajnbaher)

Arhitekturna skupina si je zadala nalogo izdelati posnetek kulturnega spomenika na območju občine Zreče. Izbrana je bila ti. Skomarska hiša, ki izvira iz leta 1803. Hiša Skomarje 30 (EŠD 649) je delno lesena in delno zidana hiša z masivno čopasto skodlasto streho, ki predstavlja predhodni tip med dimnico in hišo s črno kuhinjo in je danes prezentirana kot muzej ljudskega stavbarstva. Arhitekturni posnetki objektov služijo kot osnovna informacija o objektu. V digitalni dobi so novi objekti dokumentirajo z digitalnimi posnetki, ki nastanejo s pomočjo računalniških programov in so preprosti za dokumentiranje in arhiviranje. V sklopu arhitekturne delavnice sta se udeleženci seznanili s procesom izdelovanja posnetka kulturnega spomenika za namen arhiviranja. Osvojili sta osnovno terminologijo na področju arhitekture in kulturne dediščine, se seznanili s posameznimi arhitekturnimi elementi hiše in pričeli z meritvami le-teh. V sklopu meritev so uporabljali klasične pripomočke, kot na primer tesarske metre in lesene zložljive tesarske metre, kakor tudi novejšie pripomočke, kot je digitalni laserski merilec razdalj. Pridobljene informacije so vestno zapisali in iz njih ustvarili skico tlorisa, prereza, fasade in posameznih detajlov. Seznanili so se tudi s skiciranjem, osnovami perspektivne risbe in akvarelne tehnike. Skiciranje ima v arhitekturi še vedno velik pomen, saj je osnovna oblika likovnega izražanja posameznika. Meritev objekta na terenu je služila kasnejši obdelavi pridobljenih informacij z računalniškim programom AutoCAD, čigar osnovne ukaze in

funkcije so v sklopu delavnice tudi osvojili. Z izdelovanjem posnetka bodo tako pripomogli k ohranjanju še ne dokumentiranega kulturnega spomenika. Skupino je vodila Barbara Lečnik.

Slika št. 5: Dokumentiranje skomarske hiše (foto Srečko Štajnbaher)

V enem izmed poletnih večerov smo uspeli izvesti tudi nočni lov na metulje. Lokacija je bila izbrana na trasi ceste z Rogle v Mislinjo. Polna luna in jasna noč sicer nista obetali večje aktivnosti nočnih metuljev. Vodja nočnega lova mag. Matjaž Jež je udeležence najprej seznanil z metodiko lova na metulje-gre za ti. metodo »središčno osvetljenega opazovalnega šotor«¹. Na to so udeleženci opazovali učinek petih osvetljenih šotorov. V toku noči je bilo zabeleženih 68 znanih vrst, štiri vrste pa še čakajo na nadaljnje proučevanje.

Slika št. 6: Seznanitev z metodami nočnega lova na metulje (foto Srečko Štajnbaher)

Tudi letos je bila izvedena delavnica peke kruha in nekaterih drugih krušnih specialitet na domačiji Črešnar. Pri sami pripravi testa so zelo aktivno sodelovali vsi udeleženci. Že v času same delavnice so vsi udeleženci z veseljem pospravili drobno hrustljivo pecivo, ostale dobrote pa so prenesli na Roglo, kjer so jih v kuhinji pripravili za prehrano udeležencev.

Slika št. 7: Uspelo je, vsi zadovoljni (foto: Srečko Štajnbaher)

Na koncu tabora so udeleženci predstavili delovne rezultate, njihove mentorje pa še čaka priprava zaključnih poročil.

Slika št. 8: Zaključna predstavitev delovnih rezultatov (foto: Milan Vogrin)

Vodja tabora: Srečko Štajnbaher